

ΠΗΓΗ 2

**Το ανθρώπινο κόστος της «Ευρώπης Φρούριου»
Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εις βάρος μεταναστών και προσφύγων στα σύνορα της
Ευρώπης
Amnesty International**

Κάθε χρόνο, χιλιάδες μετανάστες και πρόσφυγες προσπαθούν να φτάσουν στην Ευρώπη. Μερικούς τους σπρώχνει η ανάγκη να γλυτώσουν από την τραγική φτώχεια· άλλοι προσπαθούν να γλυτώσουν από τη βία και τη καταδίωξη. Το ταξίδι τους είναι γεμάτο κινδύνους. Υπολογίζεται ότι τουλάχιστον 23 000 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους προσπαθώντας να φτάσουν στην Ευρώπη από το 2000 ως σήμερα¹. Ακόμη και αυτοί όμως που καταφέρνουν να φτάσουν ως τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανακαλύπτουν ότι η ασφάλεια εξακολουθεί να είναι γι αυτούς ένα άπιαστο όνειρο.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν οικοδομήσει ένα φρούριο με ολόένα και πιο αδιαπέραστα τείχη για να κρατήσουν τους παράτυπους μετανάστες έξω, αδιαφορώντας για τα κίνητρα αυτών ή για τις απέλπιδες προσπάθειες που πολλοί είναι έτοιμοι να καταβάλουν για να φτάσουν ως τις ευρωπαϊκές ακτές. Για να «υπερασπιστεί» τα σύνορά της, η ΕΕ χρηματοδοτεί προηγμένα συστήματα επιτήρησης, παρέχει οικονομική στήριξη στα κράτη μέλη με εξωτερικά σύνορα (πχ. Βουλγαρία και Ελλάδα) για να τα οχυρώσουν και έχει δημιουργήσει οργανισμό επιφορτισμένο με τον συντονισμό ενός πανευρωπαϊκού σώματος συνοριοφυλάκων για να περιπολούν στα σύνορα της ΕΕ.

Ορισμένα κράτη μέλη λαμβάνουν με δική τους πρωτοβουλία δραστικά μέτρα για να σταματήσουν τις παράτυπες αφίξεις. Μετανάστες και πρόσφυγες απελαύνονται παράνομα από τη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Ισπανία, χωρίς πρόσβαση σε διαδικασίες αίτησης ασύλου και συχνά με τρόπους που θέτουν τη ζωή τους σε κίνδυνο. Πέφτουν θύματα κακομεταχείρισης από συνοριοφύλακες και λιμενοφύλακες. Επιπροσθέτως, ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούν την απειλή της μακροχρόνιας κράτησης ως αποτρεπτικό για εκείνους που σκέφτονται να ξεκινήσουν για την Ευρώπη.²

Πρόσφυγας είναι το πρόσωπο που εγκαταλείπει την ίδια του τη χώρα επειδή έχει βάσιμους λόγους να φοβάται τη καταδίωξη καθώς η κυβέρνησή του είτε δεν μπορεί είτε δεν θέλει να το προστατέψει. Οι **διαδικασίες ασύλου** έχουν στόχο να αποφασηνίζονται κατά πόσο κάποιος πληροί τα κατά νόμο κριτήρια για να θεωρηθεί πρόσφυγας. Όταν μια χώρα αναγνωρίζει κάποιον ως πρόσφυγα, του παρέχει **διεθνή προστασία** που υποκαθιστά τη προστασία που δικαιούται από τη χώρα καταγωγής του.

Αιτών άσυλο είναι το πρόσωπο που έχει εγκαταλείψει τη χώρα του σε αναζήτηση προστασίας αλλά δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί ως πρόσφυγας. Κατά τη διάρκεια εξέτασης της αίτησής του για άσυλο, ο αιτών δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να επιστρέψει στη χώρα προέλευσής του.

Τα μέτρα που εφαρμόζει η ΕΕ δεν σταματούν στα σύνορά της αλλά προχωρούν βαθιά μέσα στις όμορες χώρες. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της επιδιώκουν να δημιουργήσουν μία προστατευτική ζώνη σε συνεργασία με τις όμορες χώρες για να τις συνδράμουν στην ανάσχεση της παράτυπης μετανάστευσης προς την Ευρώπη. Έχουν χρηματοδοτήσει κέντρα υποδοχής και κράτησης για μετανάστες και πρόσφυγες σε χώρες που γεννούν σοβαρές ανησυχίες ως προς την πρόσβαση σε διαδικασίες ασύλου κατά τη διάρκεια της κράτησης, όπως είναι η Τουρκία και η Ουκρανία³. Έχουν

ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

συνομολογήσει δε συμφωνίες επαναπροώθησης με χώρες προέλευσης και διέλευσης προκειμένου να μπορούν να στέλνονται πίσω στις χώρες τους ευκολότερα αυτοί που κατορθώνουν να φτάσουν στην Ευρώπη.

Οι μύθοι

Ορισμένοι στην ΕΕ και στα μέσα ενημέρωσης επιχειρούν να δικαιολογήσουν την ολοένα και αυστηρότερη πολιτική μετανάστευσης με το αιτιολογικό ότι η Ευρώπη αντιμετωπίζει πολύ περισσότερους πρόσφυγες και μετανάστες από όσο της επιτρέπουν οι δυνατότητες. Προβάλλεται δε συχνά το επιχείρημα ότι η συντριπτική πλειοψηφία όσων εισέρχονται παράτυπα στην Ευρώπη είναι οικονομικοί μετανάστες.

Τα γεγονότα

Οι περισσότεροι πρόσφυγες του πλανήτη δεν εγκαταλείπουν τις περιοχές προέλευσής τους. Στα τέλη του 2013, οι χώρες με τους μεγαλύτερους αριθμούς προσφύγων ήταν: Πακιστάν, Ιράν, Λίβανος, Ιορδανία, Τουρκία, Κένυα, Τσαντ, Αιθιοπία, Κίνα και ΗΠΑ.⁴

Από την αρχή της κρίσης στη Συρία, περισσότεροι από 2,8 εκατομμύρια Σύριοι έχουν εγκαταλείψει τις εστίες τους – περισσότεροι από τους μισούς είναι παιδιά.⁵ Μόλις 96 000 είχαν φτάσει στην Ευρώπη σε αναζήτηση ασφάλειας μέχρι τα τέλη Απριλίου 2014.⁶ Το 2013, το 48 % όλων των παράτυπων εισόδων και το 63 % όλων των παράτυπων αφίξεων μέσω θάλασσας προέρχονταν από τη Συρία, την Ερυθραία, το Αφγανιστάν και τη Σομαλία, χώρες σπαρασσόμενες από συγκρούσεις και από εκτεταμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁷ Η πλειοψηφία όσων εγκαταλείπουν αυτές τις χώρες προσπαθούν καταφανώς να γλυτώσουν από γενικευμένη βία ή καταδίωξη και χρίζουν, εκ πρώτης όψεως, διεθνούς προστασίας.

Τα μέτρα αυτά, αμφισβητούμενης - στην καλύτερη περίπτωση - αποτελεσματικότητας ως προς την ανάσχεση της παράτυπης μετανάστευσης στην Ευρώπη, προξενούν ανθρώπινη δυστυχία και κοστίζουν ανθρώπινες ζωές.⁸ Όταν οι ασφαλέστερες οδοί προς την Ευρώπη είναι κλειστές με φράκτες, αυξημένη επιτήρηση και ολοένα και περισσότερες δυνάμεις ασφάλειας ανεπτυγμένες επί του εδάφους, τότε οι άνθρωποι εξαναγκάζονται να επιλέξουν τις πλέον επικίνδυνες διαδρομές, με τραγικές συνέπειες κάποιες φορές. Γυναίκες, άνδρες και παιδιά πνίγονται στη θάλασσα ή πεθαίνουν από ασφυξία σε φορτηγά. Φτάνοντας στα σύνορα της ΕΕ, αντιμετωπίζουν βία και άρνηση στο αίτημά τους για χορήγηση ασύλου. Εκείνοι που επιδιώκουν να έρθουν στην Ευρώπη καταλήγουν εγκλωβισμένοι σε χώρες όπως η Λιβύη, το Μαρόκο, η Ουκρανία ή η Τουρκία, όπου απειλούνται τα δικαιώματά τους. Στις χώρες αυτές αντιμετωπίζουν συχνά ένδεια χωρίς καμία πρόσβαση σε κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα ή αντιμετωπίζουν βία και ακόμη και βασανιστήρια.⁹

Το τελικό άθροισμα όλων τούτων των συνεπειών της ακολουθούμενης πολιτικής και των συναφών πρακτικών, εντός, εκτός και επί των ιδίων των συνόρων της ΕΕ, περιγράφεται στην έκθεση με την έκφραση «Ευρώπη Φρούριο».

Πλήρης έκθεση [The Human Cost of Fortress Europe](#) (ως είχε στις 7 Μαΐου 2015)

¹ Όπως υπολογίζεται βάσει των στοιχείων της δημοσιογραφικής έρευνας που έγινε στο πλαίσιο του προγράμματος 'The Migrants Files,' στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.journalismfund.eu/migrants-files> (ως είχε στις 7 Μαΐου 2015).

² Παραδείγματος χάρη, η πρακτική της παρατεταμένης και αδιάκριτης κράτησης σε άθλιες συνθήκες αποτελεί μείζονα παράμετρο της πολιτικής ελέγχου της μετανάστευσης της Ελλάδας. Για περισσότερες

πληροφορίες σχετικά με την κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, βλ. Amnesty International, 'Frontier Europe: Human rights abuses on Greece's border with Turkey' (Ιούλιος 2013). Στις 20 Μαρτίου 2014, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους εξέδωσε γνωμοδότηση, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η επ' αόριστον κράτηση μεταναστών (γνωμοδότηση αριθμ. 44/2014). Σύμφωνα με την εν λόγω γνωμοδότηση, η οποία υιοθετήθηκε αργότερα από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη με υπουργική απόφαση, σε περίπτωση άρνησης συνεργασίας του κρατουμένου με τις ελληνικές αρχές εντός 18μηνου (δηλ. του μεγίστου επιτρεπόμενου σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ χρονικού διαστήματος κράτησης ενόψει απέλασης) μπορεί να συνεχιστεί η κράτηση και μετά το 18μηνο. Πρόκειται για σαφή παραβίαση της οδηγίας περί επιστροφών (οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών), η οποία συνιστά επιπλέον αθέτηση των διεθνών υποχρεώσεων της Ελλάδας σχετικά με τα ανθρωπίνια δικαιώματα.

³ Βλέπε για παράδειγμα Jesuit Refugee Service, 'No Other Option: Testimonies from Asylum Seekers Living in the Ukraine' (Ιούνιος 2011)· ECRE, 'Detention of Migrants in Ukraine' (Οκτώβριος 2010)· καθώς και τον φάκελο του προγράμματος για την ίδρυση κέντρων υποδοχής και απομάκρυνσης στη Τουρκία [εδώ](#) (ως είχε στις 20 Ιουνίου 2014). Για πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες κράτησης στη Τουρκία, βλέπε κεφάλαιο 'Trapped in Transit.' Για την Ουκρανία, βλέπε UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), 'Ukraine as a country of asylum: Observations on the situation of asylum-seekers and refugees in Ukraine', Ιούλιος 2013.

⁴ UNHCR, Global Trends 2013, 20 Ιουνίου 2014.

⁵ UNHCR Syria Regional Refugee Response, διαθέσιμο [εδώ](#) (ως είχε στις 7 Μαΐου 2015).

⁶ Ηλεκτρονική αλληλογραφία με τον UNHCR (20 Μαΐου 2014).

⁷ Frontex Annual Risk Analysis 2014, 14 Μαΐου 2014.

⁸ Σύμφωνα με το Frontex Annual Risk Analysis 2014, ο αριθμός των ανθρώπων που ήρθαν παράτυπα στην Ευρώπη σημείωσε αύξηση της τάξης του 50% το 2013 σε σύγκριση με το 2012.

⁹ Βλέπε τις εξής δημοσιεύσεις της Διεθνούς Αμνηστίας (στα αγγλικά): "'If an African dies here, no one cares" – abuses of migrants and refugees in detention in Libya' (Δεκέμβριος 2013)· 'Scapegoats of Fear: Rights of Refugees, Asylum-Seekers and Migrants Abused in Libya' (Ιούνιος 2013)· 'Seeking Safety, Finding Fear: Refugees, Asylum seekers and migrants in Libya and Malta' (Δεκέμβριος 2010)· 'SOS Europe: Human Rights and Migration Control' (Ιούνιος 2012)· 'Frontier Europe: Human rights abuses on Greece's border with Turkey' (Ιούλιος 2013)· 'An International Failure: the Syrian Refugee Crisis' (Δεκέμβριος 2013)· 'Refugees in Bulgaria trapped in substandard conditions' (Δεκέμβριος 2013). Βλέπε επίσης: 'Ukraine as a country of asylum. Observations on the situation of asylum-seekers and refugees in Ukraine' (Ιούλιος 2013), και Raphi R. Rechitsky, 'Refugee Migration to Ukraine and the Geopolitics Of Control At Europe's Eastern Borders', 1η Απριλίου 2013, Fahamu Refugee Legal Aid Newsletter.